МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
Факультет економіки і підприємництва

Кафедра обліку і оподаткування

Допущено до захисту
“_____” _____ 2023 р.
Зав. кафедри, д.е.н., професор
_____ Мельник Л.Ю.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ТОВ «АГРОКОМБІНАТ «ВРАДІЇВСЬКИЙ» ВРАДІЇВСЬКОГО РАЙОНУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Виконав – студент 2 курсу, групи 22 м-з-о/а
освітньої програми «Облік і оподаткування»
спеціальності 071 Облік і оподаткування
Грабовський Владислав Юрійович

Науковий керівник – к.е.н., доцент
Андрусяк Василь Миколайович

Умань – 2023

Реферат

на кваліфікаційну роботу:

«Організація обліку та аналіз власного капіталу у ТОВ «Агрокомбінат «Врадіївський» Врадіївського району Миколаївської області»

студента факультету економіки і підприємництва
Уманського національного університету садівництва
Грабовського Владислава Юрійовича

Сьогодні розвиток національної економіки актуалізує питання обліку та аналізу власного капіталу, наявність якого дозволяє ефективно функціонувати підприємствам усіх форм власності. Раціональна організація бухгалтерського обліку власного капіталу має на меті передбачити особливості формування власного капіталу, своєчасне виконання завдань з його планування, контролю, управління та надання повної правової та неупередженої інформації про власний капітал, оскільки дозволяє як внутрішнім, так і зовнішнім користувачам бухгалтерської інформації визначити фінансові можливості підприємства як в оперативному порядку, так і в довгостроковій перспективі.

Структура роботи охоплює три розділи. Загальний зміст роботи складає 48 сторінок друкованого тексту. Робота містить 6 таблиць, 7 рисунків. Список використаних джерел налічує 43 найменування.

Мета роботи полягає у розкритті теоретичних аспектів обліку та аналізу власного капіталу; дослідженні організації обліку і аналізу власного капіталу окремого підприємства, а також його ролі у забезпеченні фінансових показників діяльності; розробці пропозицій щодо удосконалення обліку та аналізу власного капіталу.

У першому розділі розглядаються теоретичні підходи до трактування поняття «власний капітал», його функції та складові.

У другому розділі проаналізовано фінансово-господарську діяльність конкретного підприємства, охарактеризована облікова політика підприємства щодо власного капіталу.

У третьому розділі представлені шляхи удосконалення організації обліку та аналізу власного капіталу.

Анотація

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню теоретичних, методичних та практичних проблем обліку та аналізу власного капіталу ТОВ «Агрокомбінат «Врадіївський» Врадіївського району Миколаївської області. У роботі проаналізовано показники фінансово-господарської діяльності підприємства, його облікової політики в частині власного капіталу і запропоновано шляхи удосконалення обліку та аналізу цього об'єкта обліку.

Ключові слова: облік, власний капітал, капітал, фінансові результати, фінансова стійкість.

Abstract

The thesis is devoted to the study of theoretical, methodical and practical problems of accounting and analysis of equity capital of LLC "Agrokombinat "Vradiivskyi" of Vradiivsky District, Mykolaiv Oblast. The work analyzed the indicators of the financial and economic activity of the enterprise, its accounting policy in terms of equity capital, and suggested ways to improve the accounting and analysis of this accounting object.

Key words: accounting, equity capital, capital, financial results, financial sustainability.

ЗМІСТ

ВСТУП 4

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ 6

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА 12

2.1. Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Агрокомбінат «Врадіївський» Врадіївського району Миколаївської області 12

2.2. Облікова політика підприємства щодо власного капіталу 23

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ 32

ВИСНОВКИ 41

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 44

ВСТУП

Власний капітал є основним ресурсом, який визначає можливості формування, забезпечення безперервного функціонування та розвитку підприємства. Від його рівня залежать фінансово-майновий стан, тому для прийняття обґрунтованих та виважених управлінських рішень керівникам потрібна повна та достовірна інформації про формування та зміну власного капіталу та рівень забезпечення фінансових результатів. Основним джерелом такої інформації виступає бухгалтерський облік та фінансова звітність. З огляду на це нині для підприємств вагоме значення має вдосконалення організації обліку та аналізу власного капіталу. Тому потреба вирішення цього завдання зумовила вибір теми наукового дослідження.

Проблеми бухгалтерського обліку формування та зміни власного капіталу досліджуються в працях багатьох провідних вчених-економістів, таких як: Ф.Ф. Бутинець, О.Й. Вівчар, Н.М. Гудзенко, Я.П. Іщенко, Т.Г. Камінська, О.І. Пилипенко, А.В. Хмелевська, О.О. Любар, В.В. Болехівська, О.О. Сімаков, О.В. Мелень, О.Д. Майструк, Т.А. Надбережна та інших. Втім, незважаючи на досить значні здобутки у дослідженні цього питання, в нинішніх змінних умовах воно потребує постійного перегляду.

Мета роботи полягає у розкритті теоретичних аспектів обліку та аналізу власного капіталу; дослідженні організації обліку і аналізу власного капіталу окремого підприємства, а також його ролі у забезпеченні фінансових показників діяльності; розробці пропозицій щодо удосконалення обліку та аналізу власного капіталу.

Досягнення мети дослідження обумовило виявлення і розв’язання наступних *завдань*:

- здійснити аналіз теоретичних підходів щодо трактування сутності поняття «власний капітал», визначення його функцій та складових та особливостей обліку;
- провести аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства;

- визначити стан обліку та аналізу власного капіталу на підприємстві;
- окреслити шляхи удосконалення обліку і аналізу власного капіталу.

Об'єктом дослідження є процес обліку та аналізу власного капіталу ТОВ «Агрокомбінат «Врадіївський» Врадіївського району Миколаївської області.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та організаційні аспекти обліку й аналізу власного капіталу підприємства.

Методи дослідження. У ході дослідження було застосовувано загальнонаукові і спеціальні методи наукового пізнання, зокрема: аналізу та синтезу, індукції та дедукції, порівнянь, спостереження, обстеження, комплексної оцінки, а також методи та прийоми економічного аналізу – логічні, статистичні, абстрактні, графічні.

Інформаційну базу кваліфікаційної роботи склали складають законодавчі та нормативно-правові акти, інформація друкованих та електронних періодичних видань, фінансова звітність ТОВ «Агрокомбінат «Врадіївський», Інтернет-ресурси та результати досліджень автора.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

Власний капітал – найважливіше фінансове забезпечення діяльності суб'єкта господарювання, оскільки виконує функції кредитоспроможності, довгострокового фінансування, самостійності, фінансування ризику, забезпечення безперебійності та прибутковості роботи тощо. Стан і тенденції власного капіталу характеризують ліквідність і фінансову стійкість підприємства, що потребує ретельного аналізу змін у структурі власного капіталу, оцінки прогресивності його руху [1, с. 146].

Нині поняття власного капіталу є багатогранним та немає єдиного підходу до визначення його змісту, залежно від призначення джерел формування, складових частин та напрямків використання власного капіталу.

Наприклад, Ф.Ф. Бутинець [2] розглядає власний капітал як загальну вартість засобів підприємства, які належать йому на правах власності та використовуються ним для формування його активів.

О.Й. Вівчар [3] характеризує власний капітал як сукупність власних фінансових ресурсів підприємства, відображена в першому розділі пасиву бухгалтерського балансу, що знаходиться в електронній (статутний капітал, додатковий капітал, резервний фонд) та нефондовій (нерозподілений прибуток) формах, і належить йому на правах власності, господарського ведення і повного розпорядження.

Н.М. Гудзенко [4] під власним капіталом розуміють капітал, що формується акціями – коштами інвесторів (власників) в обмін на реалізовані їм акції.

На думку Я.П. Іщенко [5], власний капітал – нагромадження шляхом збереження запасу економічних благ у формі грошових коштів та реальних товарів, які залучається його власниками в економічний процес як інвестиційний ресурс і чинник виробництва з метою отримання доходу, функціонування яких в економічній системі базується на ринкових принципах і пов'язане з чинниками

часу, ризику і ліквідності.

Подібні визначення дають Т.Г. Камінська [6] та В.Ю. Фабіянська [7], розглядаючи власний капітал – власні джерела підприємства, які внесені засновниками або залишені ними на підприємстві з уже оподаткованого прибутку без визначення строку проведення.

О.І. Пилипенко [8] під власним капіталом розуміє загальну вартість власних засобів підприємства, які належать йому на правах власності і використовуються ним для формування його активів.

А.В. Хмелевська та Г.М. Незборецька [9, с. 193] визначають власний капітал як модифіковану величину заборгованості підприємства його засновникам у розмірі вартості активів, які ним забезпечуються.

Група авторів О.О. Любар, В.В. Болехівська, О.О. Сімаков [10] вважають, що «власний капітал – це загальна сума власних джерел фінансування активів, які по праву належать підприємству та сформовані за рахунок внесків власників, а також додатково створених та отриманих в процесі господарської діяльності власних коштів підприємства».

О.В. Мелень, О.Д. Майструк [11] наголошують на важливості власного капіталу як джерела формування ресурсів підприємства, і трактують його як загальну вартість засобів підприємства, які належать йому на правах власності та використовуються ним для формування його активів. Подібний економічний підхід застосовує і Т.А. Надбережна [12, с. 234].

Глибший економічний зміст власного капіталу розриває Л.К. Сук [13, с. 309] та зазначає, що він показує частину майна підприємства, яка фінансується за рахунок коштів власників і власних засобів підприємства, тобто він є не тільки основою для створення підприємства, а забезпечує стабільність його господарської діяльності.

Узагальнююче трактування поняття «власний капітал» дає А.О. Мочан [14] сукупність фінансових ресурсів суб’єкта господарювання, що належать йому на правах власності та були створені за рахунок коштів власників підприємства або у результаті його ефективного господарювання, наявність яких

забезпечує фінансову стійкість підприємства, тобто можливість та безперервність господарської діяльності та зниження його фінансового ризику.

Згідно з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [15], затвердженим Міністерством фінансів України 07.02.2013 р. № 73, власний капітал – це різниця між активами і зобов'язаннями підприємства. І найчастіше саме цей зміст власного капіталу найчастіше застосовується для визначення капіталу з позиції власності.

Тож, узагальнюючи наведені підходи до розуміння сутності власного капіталу, можемо виділити три основних напрями визначень: 1) фінансовий аспект (власний капітал як частина фінансових ресурсів, гроші); 2) натуральний аспект (запас благ, матеріальних цінностей); 3) юридичний (основа відносин власності).

При цьому, всі науковці сходяться на високій важливості власного капіталу для забезпечення фінансово-господарської діяльності підприємства, зважаючи на його невід'ємні характеристики [16]:

1) капітал характеризує фінансові ресурси для здійснення господарської діяльності;

2) капітал – основний фактор і база виробництва, що впливає на подальший розвиток підприємства;

3) розмір капіталу та його динаміка характеризують рівень ефективності господарської діяльності підприємства;

4) капітал – грошові матеріальні, нематеріальні та людські ресурси;

5) капітал є головним джерелом формування добробуту, як у поточному так і в перспективному періоді;

6) капітал – вартість, що приносить дохід.

Ці риси власного капіталу пояснюються його складовими елементами. Згідно з П(С)БО 2 «Баланс» [17] власний капітал підприємства включає такі елементи:

- статутний капітал;
- пайовий капітал;

- додатковий вкладений капітал;
- інший додатковий капітал;
- резервний капітал;
- нерозподілений прибуток (непокритий збиток);
- неоплачений капітал;
- вилучений капітал.

Такий склад власного капіталу відображає наявність його частини, інвестованої засновниками у момент створення підприємства, та частини, одержаної в результаті ефективної діяльності, насамперед нерозподіленого прибутку, суми дооцінки необоротних активів, а також додаткового вкладеного капіталу.

Відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності [18] до складових власного капіталу належать:

- капітал, вкладений акціонерами;
- додатковий капітал, отриманий понад номінал акцій або емісійний дохід;
- додатковий капітал від переоцінки;
- накопичений нерозподілений чистий прибуток;
- резерви;
- резерви, що є частиною розподіленого чистого прибутку;
- резерви, що є коригуваннями на підтримку капіталу;
- деякі курсові різниці.

Відповідно, власний капітал можна розділити на такий: інвестований, накопичений, резервний, потенційний.

Залежно від складових елементів власного капіталу виділяють низку функцій, які він забезпечує у ході діяльності. Їх систематизовано на рис. 1.1. З огляду на це, можемо виділити переваги та недоліки власного капіталу. До переваг належать: простота залучення за умов наявності вільних фінансових ресурсів власників; висока здатність генерування прибутку; мінімізація ризиків банкрутства; забезпечення фінансової стійкості підприємства. Натомість, його

недоліками є: обмеженість обсягу залучення; висока вартість порівняно з позиковим капіталом; негативний вплив на коефіцієнт рентабельності власного капіталу при збільшенні його обсягу.

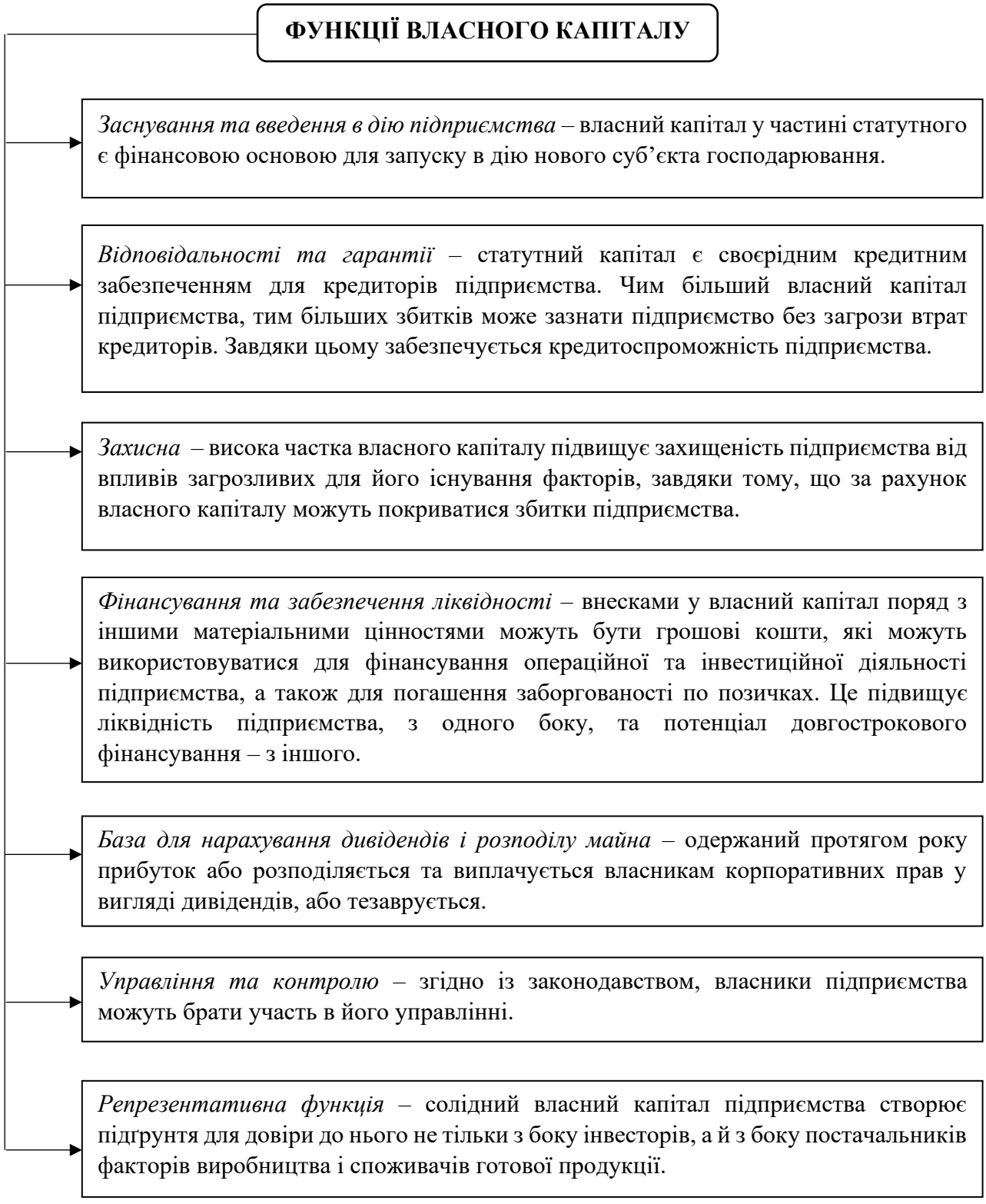

Рис. 1.1. Основні функції власного капіталу

Джерело: систематизовано автором на основі [19; 20; 21].

Таким чином, аналіз теоретичних джерел засвідчив неоднозначність та багатоаспектність поняття «власний капітал», що зумовлено його різноманітним змістовним наповненням та функціями, які визначаються наявністю чотирьох (власники, підприємство, кредитори та держава) суб'єктів економічних відносин, які пересідлують свої інтереси у власному капіталі [21].

Крім того, облік власного капіталу залежить від організаційно-правової форми підприємства, вимог чинного законодавства країни та обов'язково відображається у документі про облікову політику, яку підприємство визначає самостійно у вигляді наказу керівника чи уповноваженим органом (ч. 5 ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зі змінами) [22] та у якій обирає за якими стандартами та положеннями обліку діятиме і що в подальшому буде впливати на складові власного капіталу кожного конкретного підприємства.

Тому, зважаючи на економічне значення власного капіталу у забезпеченні фінансово-господарської діяльності підприємства, а також багатоелементність його структури, необхідним є ведення правильного та достовірного обліку та аналізу власного капіталу кожним суб'єктом господарювання.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Агрокомбінат «Врадіївський» Врадіївського району Миколаївської області

Товариство з обмеженою відповідальністю «Агрокомбінат «Врадіївський» (далі ТОВ «АК «Врадіївський») є юридичною особою, створене 13 травня 1993 року і діє на підставі Статуту. Майно підприємства складається з основних фондів і оборотних коштів, а також інших цінностей, вартість яких відображено в балансі Компанії станом на 31 грудня 2021 року.

Підприємство є самостійним господарюючим суб'єктом, має самостійний баланс, розрахунковий та інші рахунки в установах банків, печатку із своїм найменуванням, бланки. Здійснює свою виробничо-господарську діяльність з метою отримання прибутку, несе відповідальність за результати своєї діяльності та виконання зобов'язань перед контрагентами, надає послуги з високими споживчими властивостями та якістю.

Відповідно до Статуту основними видами діяльності підприємства є:

10.91 Виробництво готових кормів для тварин, що утримуються на фермах;

46.21 Оптова торгівля зерном, насінням і кормами для тварин;

46.90 Неспеціалізована оптова торгівля;

52.10 Складське господарство (приймання, сушіння, очищення, зберігання та відвантаження автомобільним транспортом);

52.24 Транспортне оброблення вантажів.

Можливість виконання відповідних видів діяльності забезпечена наявними виробничими потужностями ТОВ «АК «Врадіївський»:

- ємність з одночасного зберігання зерна – 41,0 тис. тонн, у т.ч.: металеві ємності – 28,0 тис. тонн; склади підлогового зберігання – 8,5 тис. тонн; елеватор – 4,5 тис. тонн;

- комбікормовий завод продуктивністю близько 7 тис. тонн комбікормів на рік, серед яких комбікорми: для дорослих тварин ВРХ; свиней; поросних та лактуючих свиноматок; телят та поросят.

Основні виробничі потужності розташовано на земельній ділянці площею 5,53 га.

Приймання зерна забезпечують два стаціонарних автопідйомника продуктивністю до 2 тис. тонн продукції на добу, а сушіння зернових і олійних культур здійснюють дві сушарки: Mathews MS-1195 та Mathews-3180 загальною продуктивністю 125 тонн/година. Крім того, на підприємстві є приміщення: птахоферми, інкубатора, кафе «Верста», два житлових будинки, які знаходяться на земельних ділянках площею 7,81 га [25].

Основні показники виробничої діяльності (рис. 2.1, 2.2) наведено за обсягами приймання зерна з метою надання послуг із його збереження, підробітку та подальшого відвантаження на замовлення клієнтів, а також за обсягами виробництва комбікормів та побічного продукту.

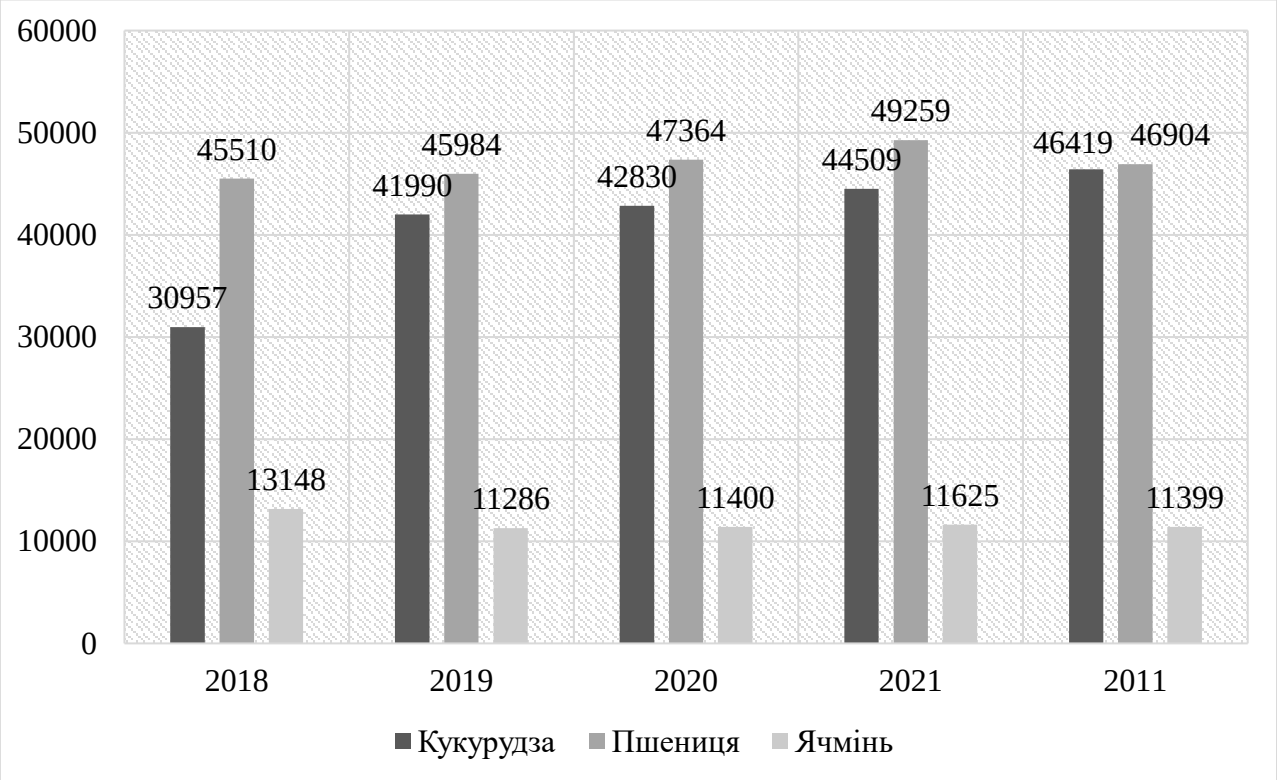

Рис. 2.1. Обсяги приймання зерна основних с.-г. культур у ТОВ «АК «Врадіївський» у 2018–2022 рр.

Протягом 2022 року підприємство суттєво покращило виробничі показники:

- загальні обсяги приймання збільшено на 17% у порівнянні з 2018 роком;
- зберігання побічних продуктів за п’ять років зменшилося на 3%;
- виробництво комбікормів у 2022 році зросло на 15,4% у порівнянні з 2018 роком.

Це насамперед пов’язано зі зміною ситуації на ринку зернових через початок повномасштабної війни рф проти України, що супроводжувалося перекриттям шляхів експорту зернових і потребою у зберіганні нереалізованих обсягів зернових та олійних культур.

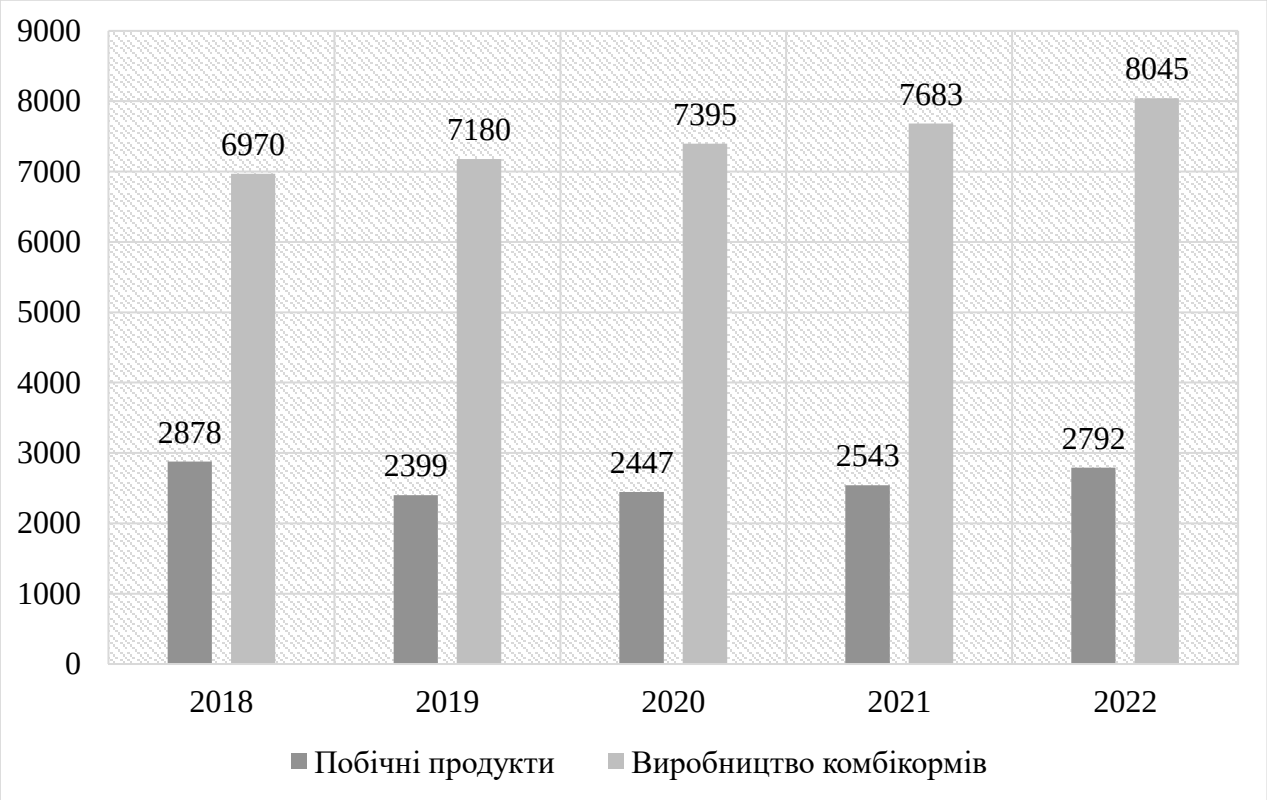

Рис. 2.2. Обсяги зберігання побічних продуктів та виробництва кормів у ТОВ «АК «Врадіївський» у 2018–2022 рр.

На підприємстві забезпечено цілодобовий режим роботи за всіма технологічними операціями: прийманням та відвантаженням зернових та олійних культур, визначенням їх кількісно-якісних показників, що обов’язково

враховуються при розміщення зерна в зерносховищах. Забезпечення кількісно-якісних показників при зберіганні продукції здійснюється за рахунок комплексу технологічних операцій: сушіння, підробітку, освіження зернових та олійних культур. Щоденне виконання лабораторного контролю за станом зерна на збереженні та, за необхідності, виконання відповідних операцій з його підробітку, що унеможливлює його псування або погіршення якості та забезпечує високий рівень послуг, що надаються підприємством [25].

Виробнича лабораторія ТОВ «АК «Врадіївський» використовує сучасне обладнання, яке дозволяє оперативно та з високою точністю визначати різноманітні показники якості зерна та надає всю необхідну інформацію для прийняття рішень щодо його розміщення за відповідними показниками.

Підприємством впроваджено автоматизовану систему ведення кількісно-якісного обліку продукції та всіх технологічних операцій, що, разом із затвердженими процесами з прийняття рішень та персональної відповідальності, зводить до мінімуму помилки персоналу.

Лабораторію оснащено сучасним устаткуванням та обладнанням:

- Пробовідбірники Rakoraf виробництва Pfeuffer GmbH (Німеччина);
- Експрес-аналізатори якості продукції Infratec 1241 виробництва FOSS Analytical A/S (Данія) , Instalab 600 виробництва DICKEY-john (США);
- Електронні ваги Scout OHAUS (Швейцарія) [26].

Все лабораторне устаткування належним чином обслуговується та, за потреби, оновлюється. Персонал періодично проходить відповідне навчання для підтримання високої кваліфікації.

Трудовий колектив підприємства у 2022 році налічував 75 працівників, що на 3 більше, ніж у 2018 році і на 2 менше, ніж у 2020 році. Основні принципи кадрової політики підприємства відображено в колективному договорі та правилах внутрішнього трудового розпорядку. Відділ кадрів здійснює пошук і добір персоналу на вакантні посади згідно з вимогами до рівня кваліфікації та професійної компетенції кандидатів, до їх особистісних, професійних,

психологічних і соціальних якостей. Пошук і добір фахівців і робітників проводиться як із зовнішніх, так і із внутрішніх джерел [25].

На підприємстві розроблено та діє Положення по оплаті праці, згідно з яким проводиться оплата праці робітників товариств. Загальна сума витрат на оплату праці разом з нарахуванням єдиного внеску у 2022 році склала 13936,00 тис. гривень. або більше ніж на чверть перевищує показник 2018 році. Крім того, у 2022 році середньомісячна заробітна плата по підприємству склала 11 820 гривень, що на 27,2% більше ніж у 2018 році. Облікова чисельність ІТР і службовців 33 особи, з них жінок – 26 чоловік, у тому числі: що мають вищу освіту 25 осіб, середнє спеціальне 20 осіб. За звітний період прийнято 14 робітників і звільнено 16 робітників.

З метою впровадження матеріального стимулювання трудового колективу ТОВ «Агрокомбінат «Врадіївський», зацікавленості робітників в нарощуванні обсягів виробництва та економного використання матеріально-технічних ресурсів затверджено Положення про матеріальне стимулювання працівників товариства, в залежності від показників виробництва та фінансово-економічних показників. Розроблені та введені в дію накази, положення, інструкції та схеми з охорони праці підприємства та техніки безпеки. Щотижня обстежуються всі об’єкти підприємства з питань дотримання трудової дисципліни, пожежо-вибухобезпеки, схоронності зерна підприємства.

З метою створення на робочих місцях в кожному структурному підрозділі умов праці відповідно до нормативно-правових актів, а також забезпечення додержання вимог законодавства щодо прав працівників у галузі охорони праці на підприємстві створена та діє служба охорони праці.

Проводиться періодичний аудит охорони праці та оцінка технічного стану виробничого обладнання та устаткування на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці в порядку і строки, що визначаються законодавством, та за їх підсумками вживаються заходи з усунення небезпечних і шкідливих для здоров’я виробничих факторів.

Працівникам під час прийняття на роботу і в процесі роботи проводиться інструктаж, навчання з питань охорони праці, з питань надання першої медичної допомоги потерпілим від нещасних випадків і правил поведінки у разі виникнення аварії. Також фінансуються та проводяться попередні і періодичні медичні огляди працівників, зайнятих на важких роботах, роботах із шкідливими чи небезпечними умовами праці або таких, де є потреба у професійному доборі, щорічного обов'язкового медичного огляду осіб віком до 21 року [26].

Загалом стабільність та перспективи розвитку ТОВ «АК «Врадіївський» ґрунтуються на:

- високопрофесійних кадрах;
- досконалих внутрішніх правилах та процедурах;
- сучасному технічному та технологічному оснащенню.

Відповідно, забезпечення конкурентоспроможності ТОВ «АК «Врадіївський» здійснюється впровадженою кадровою політикою, постійним моніторингом ринкової ситуації в галузі та уважним ставленням до необхідності технологічного вдосконалення виробничих потужностей підприємства. Водночас, ринкові умови діяльності підприємства вимагають оперативного та стратегічного планування діяльності, відстеження кон'юнктурних змін на ринку та відповідного корегування планів.

Стратегічними завданнями для підприємства є [25]:

- забезпечення безперервної діяльності;
- підтримання прибуткової діяльності;
- визначення проблем та перспектив розвитку підприємства в конкурентному середовищі;
- визначення ключових факторів, що впливають на діяльність підприємства;
- корегування планів та впровадження відповідних заходів для досягнення основних цілей діяльності – безперервності та прибутковості.

Тому, щоб проаналізувати на скільки підприємство ефективно здійснює досягнення цих цілей, проаналізуємо основні фінансові показники його діяльності та платоспроможності.

У звітному періоді підприємство збільшило обсяги виробництва, відповідно до цього дохід від виробничої діяльності майже дорівнював рівню 2018 року, що забезпечило стабільність діяльності та позитивний чистий фінансовий результат у 2022 року, який проти базового року зріс у 21 раз. Детальна характеристика основних фінансових показників підприємства представлена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка основних фінансових показників ТОВ «АК «Врадіївський» у 2018-2022 рр.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2018 р, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	57764	61148	46761	54971	56620	98,0
Інші операційний дохід	517	733	1985	1637	1686	326,1
Всього доходів:	58281	61881	48746	56608	58306	100,0
Собівартість реалізованої продукції	(48241)	(42402)	(40199)	(47745)	(49177)	101,9
Адміністративні витрати	(4657)	(5218)	(5746)	(5427)	(5590)	120,0
Витрати на збут	(2022)	(973)	(2367)	(905)	(932)	46,1
Інші операційні витрати	(2333)	(1860)	(1070)	(1402)	(1444)	61,9
Інші доходи	-	148	-	232	239	-
Інші витрати	-	(207)	(1)	(152)	(157)	-
Витрати з податку на прибуток	(1060)	(1974)	(637)	(555)	(572)	53,9
Чистий фінансовий результат	(32)	9395	(410)	654	674	2105,1

Якщо розглядати зміну за період, то у 2022 році проти 2018 року найбільше зріс інший операційний дохід (майже у 3,3 рази). Щодо витрат, то собівартість реалізованої продукції підприємства зросла не суттєво – на майже 2%, тоді як витрати на збут, операційні витрати та витрати з податку на прибуток

зменшилися відповідно на 38%, 54% та 46%. Тож, завдяки такій оптимізації товариству вдалося покращити свої фінансові результати, і упродовж 2021-2022 років отримувати чистий прибуток, проти збитків, які воно понесло у 2018 та 2020 році.

Стабільність діяльності підприємства спостерігається й у структурі статей Балансу (Звіту про фінансовий стан) ТОВ «АК «Врадіївський» за 2022 рік [27] (табл. 2.2). Так, у звітному році найбільшу частку у структурі активів балансу займали необоротні активи (78,9%), зокрема основні засоби (78,5%), тоді як оборотні активи склали 21,1%, левову частку з яких займала дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги (18,7%). При цьому відсоток запасів склав лише 1,7%, а грошей та їх еквівалентів – 0,2%.

Таблиця 2.2

Аналіз балансу ТОВ «АК «Врадіївський» за 2022 рік

Показник	На початок року		На кінець року		Зміна за рік	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	+,-	в.п.
1	2	3	4	5	6	7
АКТИВ БАЛАНСУ						
І. Необоротні активи	122294	78,80	125491	78,87	3197	0,07
Нематеріальні активи	29	0,02	30	0,02	1	0,00
-основні засоби	121688	78,41	124870	78,48	3182	0,07
-незавершені капітальні інвестиції	576	0,37	610	0,38	34	0,01
Довгострокові фінансові інвестиції	1	0,00	1	0,00	0	0,00
ІІ. Оборотні активи	32895	21,20	33619	21,13	724	-0,07
-запаси	2638	1,70	2703	1,70	65	0,00
-дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	29007	18,69	29718	18,68	711	-0,01
-дебіторська заборгованість за виданими авансами	209	0,13	214	0,13	5	0,00
-інша поточна дебіторська заборгованість	625	0,40	640	0,40	15	0,00
-гроші та їх еквіваленти	408	0,26	418	0,26	10	0,00
-витрати майбутніх періодів	6	0,00	8	0,01	2	0,00
-інші оборотні активи	2	0,00	0	0,00	-2	0,00

продовження таблиці 2.2

1	2	3	4	5	6	7
ПАСИВ БАЛАНСУ						
І. Власний капітал	134335	86,56	137693	86,54	3358	-0,02
-зареєстрований капітал	1	0,00	1	0,00	0	0,00
-капітал у дооцінках	74101	47,75	75654	47,55	1553	-0,20
-нерозподілений прибуток	60233	38,81	62039	38,99	1806	0,18
ІІ. Довгострокові зобов’язання і забезпечення	16985	10,94	17444	10,96	459	0,02
-відстрочені податкові зобов’язання	16985	10,94	17444	10,96	459	0,02
ІІІ. Поточні зобов’язання	3869	2,49	3973	2,50	104	0,00
- поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги	791	0,51	812	0,51	21	0,00
-поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1316	0,85	1352	0,85	36	0,00
- поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	175	0,11	180	0,11	5	0,00
- поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	722	0,47	741	0,47	19	0,00
-поточні забезпечення	856	0,55	879	0,55	23	0,00
-інші поточні зобов’язання	9	0,01	9	0,01	0	0,00
БАЛАНС	155189	100,00	159110	100,00	3921	0,00

Структура пасивів балансу підприємства упродовж 2022 року також змінилася не суттєво. Найбільшу частку у них займає власний капітал 86,5%, тоді як довгострокові зобов’язання і забезпечення – 11%, поточні зобов’язання – 2,5%, що свідчить про те, що понад 4/5 забезпечення діяльності підприємства фінансується за рахунок власних грошових ресурсів.

Водночас, якщо порівнювати з 2018 роком, частка власного капіталу збільшилася на понад 12 в.п., а починаючи з 2019 року співвідношення власного

і позикового капіталу залишалося стабільним, де відсоток зобов'язань товариства не перевищував 14%.

Динаміка структури капіталу підприємства за 2018-2022 роки представлена на рис. 2.3.

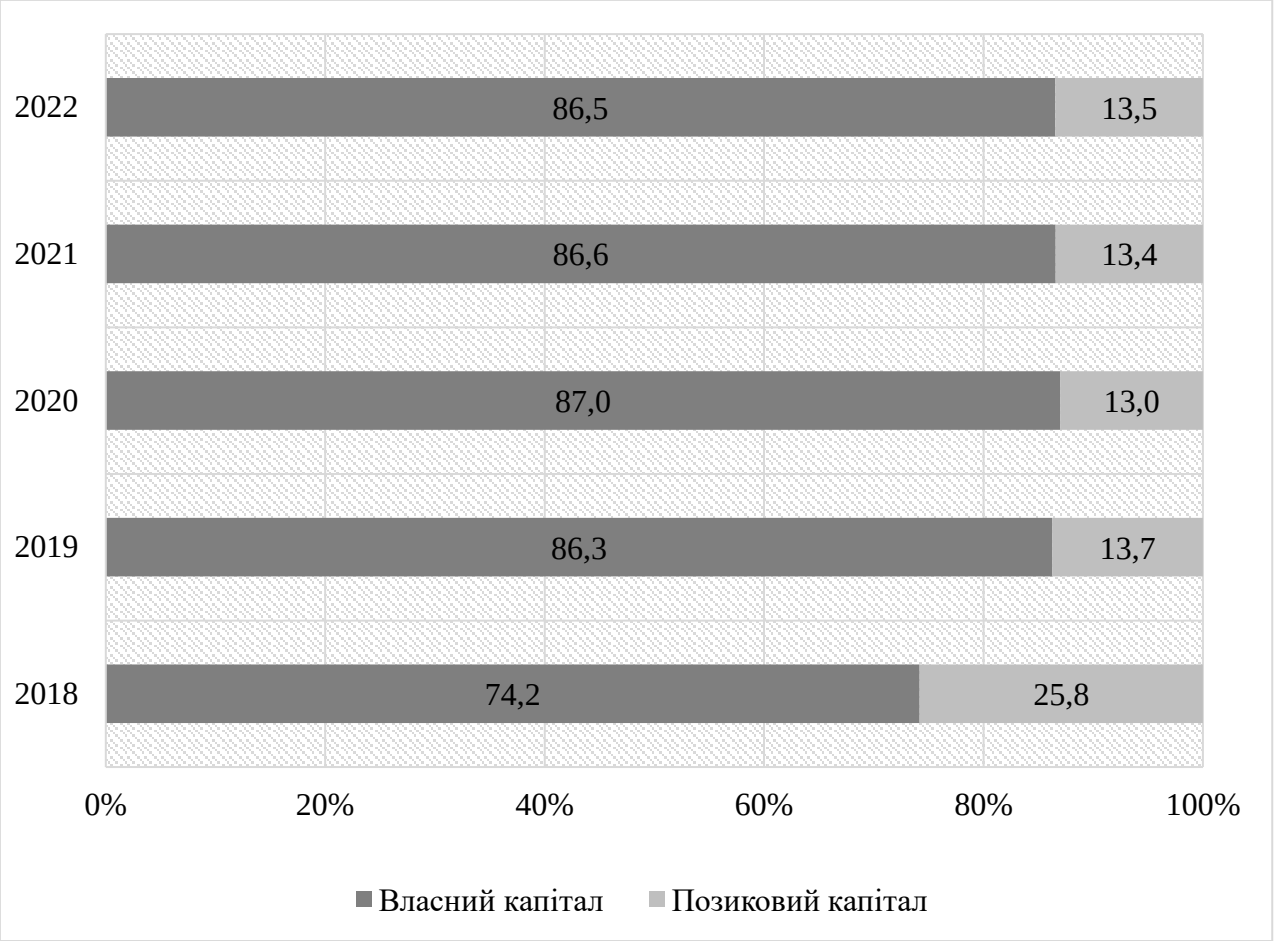

Рис. 2.3. Структури капіталу ТОВ «АК «Врадіївський» у 2018-2022 роках

Власний капітал підприємства представлений капіталом у дооцінках і нерозподіленим прибутком, які за звітний період демонструють відносно позитивну динаміку (рис. 2.4). Причому сума нерозподіленого прибутку за цей час зросла на 86,8%, а сума капіталу у дооцінках коливалася у межах 73650–80471 тис. грн. та у 2022 році проти 2018 року зменшилася на 4,6%.

Зважаючи на це, проаналізуємо на скільки така структура грошових ресурсів підприємства дозволяє йому гарантувати фінансову стійкість. Аналіз основних її показників представимо у таблиці 2.3.

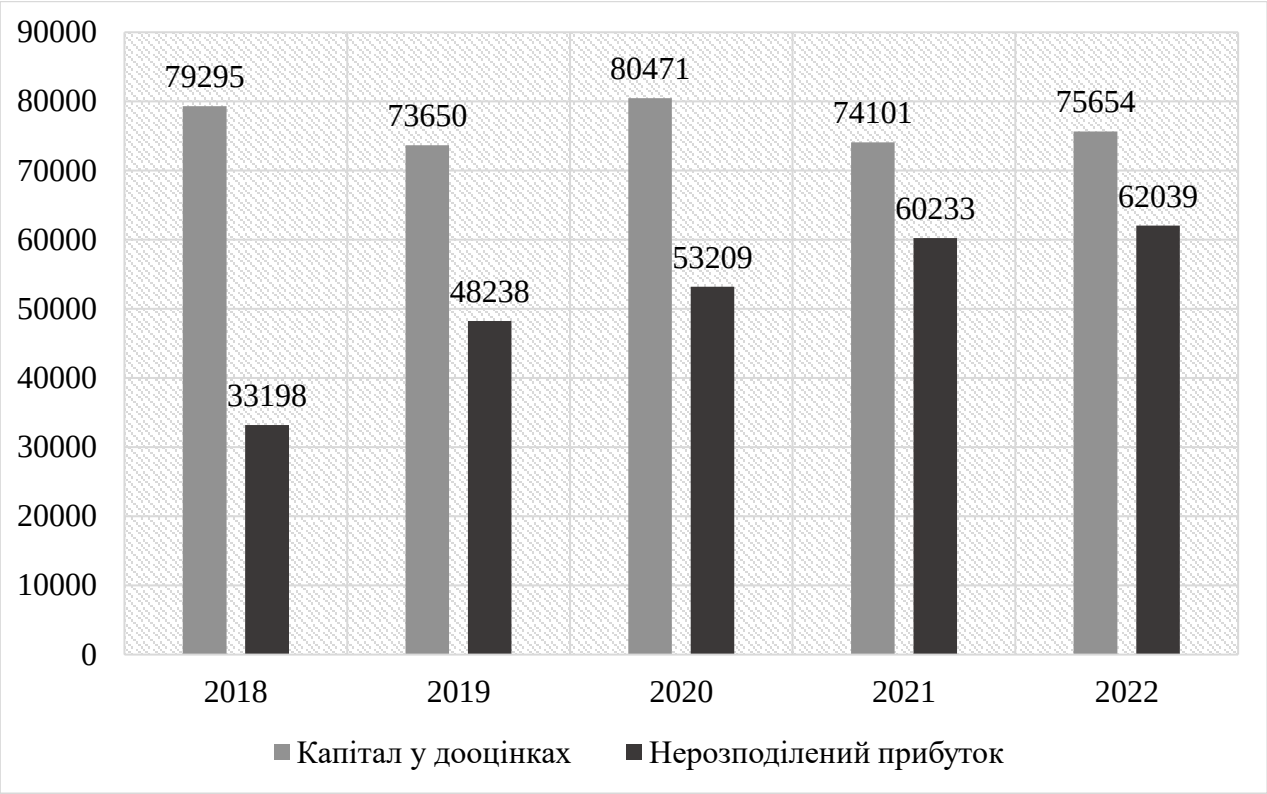

Рис. 2.4. Динаміка елементів власного капіталу ТОВ «АК «Врадіївський» у 2018-2022 роках

Попри те, що обсяг власного капіталу зріс, власні обігові кошти (робочий капітал) зазнав зниження на понад чверть (26,5%). Так, якщо у 2018 році робочий капітал становив 40340 тис. грн., у 2022 році він став 29646 тис. грн.

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами є індикатором здатності компанії фінансувати оборотний капітал за рахунок власних оборотних коштів за звітний період скоротився більше, ніж вполовину: з 1,81 до 0,88. Проте таке значення говорить про задовільну фінансову стійкість компанії і здатність проводити активну діяльність навіть в умовах відсутності доступу до позикових коштів і зовнішніх джерел фінансування компанії [28].

Маневреність робочого капіталу, який вказує на те, яка частина власного капіталу може бути використана для фінансування оборотних активів, а яка частина спрямована на фінансування необоротних активів, за звітний період майже не змінилася (коливався у межах 0,1-0,09), що вказує на достатність власних фінансових ресурсів [29].

Таблиця 2.3

Показники фінансової стійкості станом ТОВ «АК «Врадіївський» у 2018-2022 роках

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2018 р., %
Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал)	40340	37362	44504	49880	29646	73,5
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	1,81	1,81	1,69	1,52	0,88	48,7
Маневреність робочого капіталу	0,10	0,22	0,06	0,05	0,09	88,2
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	9,68	4,61	16,18	18,91	10,97	113,3
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,74	0,86	0,87	0,87	0,87	116,7
Коефіцієнт фінансової залежності	0,26	0,14	0,13	0,13	0,13	52,1
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	0,36	0,31	0,33	0,37	0,22	60,0
Коефіцієнт концентр акції позикового капіталу	0,26	0,14	0,13	0,13	0,13	52,1
Коефіцієнт фінансової стабільності	2,87	6,28	6,68	6,44	6,43	223,9
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,86	0,98	0,99	0,98	0,98	113,3

Коефіцієнт автономії, що характеризує можливість підприємства виконати зовнішні зобов’язання за рахунок власних активів та його незалежність від позикових джерел, у 2022 році виріс, порівняно базовим роком та відповідає

нормі (0,87). Більше того, його зростання має позитивний вплив на діяльність підприємства.

Коефіцієнт фінансової стабільності, який говорить про здатність компанії відповідати за своїми зобов'язаннями в середньо- і довгостроковій перспективі [30] говорить про те, підприємство у 2022 році витрачало 6,43 грн власного капіталу припадає на кожну гривню зобов'язань. Це, відповідно, у 2,2 рази більше, ніж у 2018 р. Причому, чим вище цей показник, тим нижче є рівень фінансових ризиків.

Коефіцієнт фінансової стійкості характеризує частку стабільних джерел фінансування в їхньому загальному обсязі за звітний період теж зріс на 13%, що позитивно позначається на діяльності підприємства.

Підсумовуючи аналіз показників фінансової стійкості, можна зробити висновок про те, що в цілому фінансова стійкість підприємства має задовільний стан: усі показники відповідають нормативним значення або наближені до них та мають позитивну тенденцію зміни.

Також проаналізуємо іншу групу показників фінансового стану підприємства, оцінивши показники рентабельності (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка показників рентабельності ТОВ «АК «Врадіївський»
у 2018-2022 роках

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2018 р., +/-
Рентабельність сукупного капіталу	-0,0002	0,0665	-0,0027	0,0042	0,0042	0,004
Чиста рентабельність реалізованої продукції	-0,0006	0,1536	-0,0088	0,0119	0,0119	0,01
Загальна рентабельність виробничих запасів	0,436	0,480	0,375	0,453	0,455	0,02
Загальна рентабельність підприємства	0,386	0,422	0,331	0,367	0,371	-0,01
Рентабельність виробничих фондів	-0,0002	0,0785	-0,0032	0,0054	0,0054	0,01

Період окупності капіталу	-4739,53	15,04	-374,84	237,29	236,20	-4976
Період окупності власного капіталу	-3515,44	12,97	-326,05	205,41	204,41	-3720

Аналіз показників рентабельності підприємства говорить хоч і про незначне, але покращення рентабельності діяльності підприємства та окремих її складових. Найбільшої зміни при цьому зазнали періоди окупності капіталу та період окупності власного капіталу.

В цілому, аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «АК «Врадіївський» виявив позитивні зміни у показниках діяльності підприємства, які дозволяють зберігати стабільність роботи в умовах воєнних впливів та повноцінно забезпечувати її фінансовими ресурсами, достатніми для підтримання прибутковості та фінансової стійкості підприємства. Проте, зважаючи на те, що основу нормального функціонування товариства забезпечено саме власним капіталом, вважаємо за доцільне проаналізувати особливості організації обліку та аналізу власного капіталу з метою оптимізації його використання та уникнення ймовірних ризиків для власників, акціонерів.

2.2. Облікова політика підприємства щодо власного капіталу

Організація бухгалтерського обліку у ТОВ «АК «Врадіївський» здійснюється відповідно до розробленої підприємством облікової політики, яка визначає сукупність принципів та методів, що використовуються при відображенні господарських операцій в бухгалтерському обліку і складанні фінансової звітності відповідно до П(С)БО.

Облікова політика підприємства щодо власного капіталу передбачає наявність:

- статутного капіталу – формується шляхом внесків учасників компанії;
- капіталу у дооцінках – формується за рахунок дооцінок за вирахуванням відстроченого податку;

- нерозподіленого прибутку – прибуток, отриманий з початку ведення комерційної діяльності за вирахуванням збитків.

Структура статутного капіталу підприємства представлена на рис. 2.5.

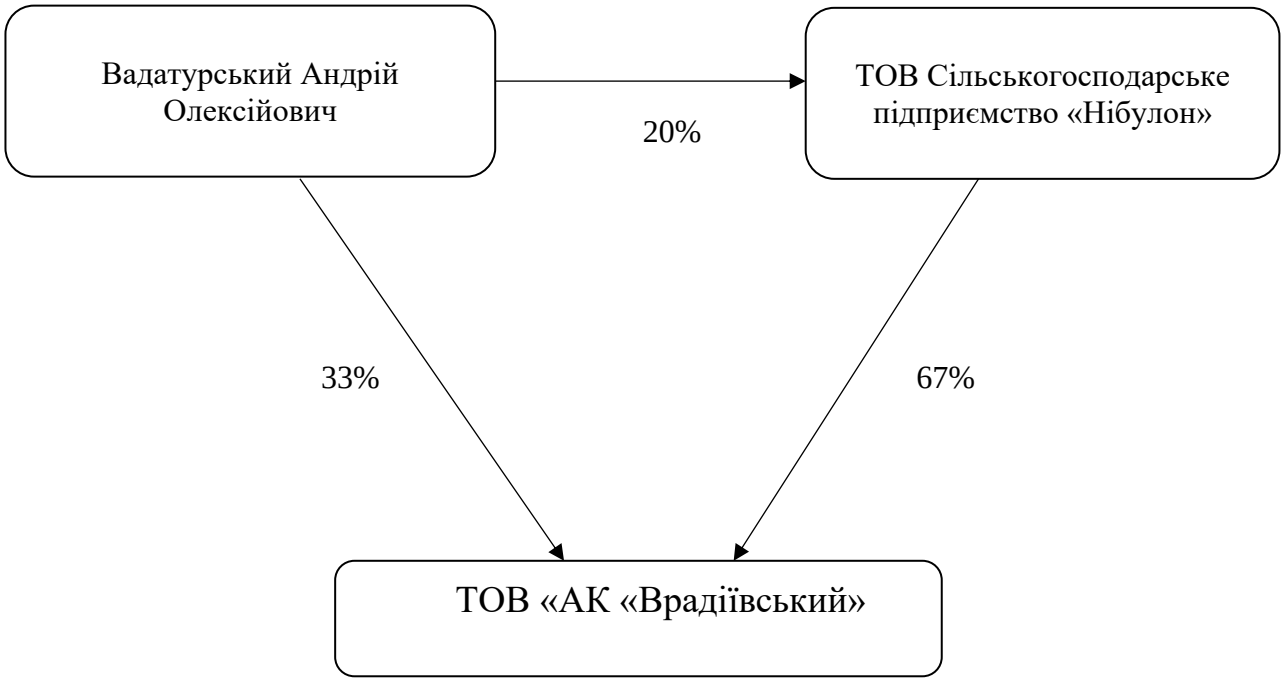

Рис. 2.5. Структура статутного капіталу та кінцеві бенефіціари ТОВ «АК «Врадіївський»

Об’єктами організації обліку власного капіталу у підприємстві є такі складові облікового процесу:

- облік зареєстрованого капіталу;
- облік формування і використання фондів і резервів підприємства;
- визначення й облік фінансових результатів.

Основа облікової політики закладена в Статуті та Наказі про облікову політику ТОВ «АК «Врадіївський».

Для обліку капіталу підприємство організувало синтетичний та аналітичний облік та використовує рахунки класу 4 Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань, госпоперацій підприємств і організацій [32].

Рахунок 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал» призначено для обліку та узагальнення інформації про стан і рух зареєстрованого капіталу, пайового капіталу підприємства відповідно до законодавства і установчих документів, а також внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого капіталу [32].

За кредитом рахунку 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал» відображається збільшення зареєстрованого і пайового капіталу, надходження внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу, а за дебетом – його зменшення (вилучення). Сальдо на цьому субрахунку повинно відповідати розміру капіталу, який зафіксовано в установчих документах підприємства.

Рахунок 41 «Капітал у дооцінках» застосовують для обліку і узагальнення інформації про дооцінки (уцінки) необоротних активів і фінансових інструментів, які відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку відображаються у складі власного капіталу і розкриваються у звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід). Залишок на цьому рахунку зменшується у разі уцінки та вибуття зазначених активів, зменшення їх корисності тощо [32].

Рахунок 41 «Капітал у дооцінках» має такі субрахунки:

411 «Дооцінка (уцінка) основних засобів»

412 «Дооцінка (уцінка) нематеріальних активів»

413 «Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів»

414 «Інший капітал у дооцінках»

Рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» підприємство застосовує для обліку нерозподілених прибутків чи непокритих збитків поточного та минулих років, а також використаного в поточному році прибутку. За кредитом рахунку відображається збільшення прибутку від усіх видів діяльності, за дебетом – збитки та використання прибутку [32].

Рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» включає такі субрахунки:

- «Прибуток нерозподілений»

- «Непокриті збитки»
- «Прибуток, використаний у звітному періоді»

Сальдо субрахунків 441 «Прибуток нерозподілений» та 442 «Непокриті збитки» формуються при розрахунку фінансових наприкінці року, відповідно до обраної облікової політики.

У регістрах при журнальній формі ведення бухгалтерського обліку операцій з обліку власного капталу відображаються в Журналі 7. Записи до цього журналу здійснюються на підставі відомостей аналітичного обліку чи безпосередньо на підставі первинних документів [33, ст. 334]. Операції про зміни у складі власного капіталу підприємства відображаються у Журналі 7, який складається за кредитом рахунків 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49.

Аналітичний облік власного капіталу за рахунками ведеться за видами капіталу:

40 «Зареєстрований капітал» та 41 «Капітал у дооцінках» – за видами капіталу;

43 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)» – у розрізі субрахунків.

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) є частиною чистого прибутку, що лишається у підприємства після виплати доходів власникам, тому формування та накопичення нерозподіленого прибутку починається з визначення чистого прибутку.

Процес визначення нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) зводиться до того, що усі доходи протягом звітного періоду накопичуються за кредитом рахунків 7 класу «Доходи і результати діяльності» із наступним їх списанням, в порядку закриття, у кредит рахунку 79 «Фінансовий результат». При цьому, витрати підлягають накопиченню за дебетом рахунків 9 класу «Витрати діяльності», що в кінці звітного періоду списуються у дебет рахунку фінансових результатів. Саме на рахунку фінансових результатів відображається сума чистого прибутку чи збитку, яка зазначена у формі 2 «Звіт про фінансові результати».

Інформація про складові власного капіталу розкривається у фінансової звітності, яку підприємство складає та оприлюднює у передбаченому порядку, зокрема відповідно до Положень (стандартів) бухгалтерського обліку України (П(С)БО), затверджених Міністерством фінансів України та зареєстрованих Міністерством юстиції України на дату підготовки фінансової звітності, та інших нормативних вимог до ведення бухгалтерського обліку і звітності в Україні. Фінансову звітність підприємство готує з метою оцінки фінансового положення та результатів діяльності на основі принципу історичної вартості, складає у функціональній валюті – українській гривні. Суми наведені в тисячах гривень (тис. грн.).

Основними формами звітності, що використовуються для відображення капіталу в Україні, є форма 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» і форма 4 «Звіт про власний капітал».

Баланс, як фінансовий звіт, відображає узагальнену побудовану за стандартизованою формою інформацію про активи, зобов’язання та власними капітал станом на кінець останнього дня звітного періоду. Складові власного капіталу відображаються у першому розділі пасиву Балансу відповідно до класифікацій НП(С)БО 1 станом на початок і кінець звітного періоду [34].

Перший розділ пасиву Балансу включає наступні складові власного капіталу: статутний капітал, капітал у дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал та вилучений капітал [34]. За даними розділу можна побачити загальну суму власного капіталу та кожної його складової частини на початок і кінець звітного періоду. Статті балансу, за якими відображається власний капітал повинні відповідати залишкам на рахунках бухгалтерського обліку. Залишки на рахунках формуються з урахуванням усіх необхідних коригувань на кінець періоду та встановлюються зв’язки між окремими статтями Балансу та рахунками.

Детальніша інформація про складові власного капіталу та рух окремих його частин наводиться у формі 4 Звіті про власний капітал. Згідно з чинним

законодавством звіт про власний капітал складається один раз на рік підприємствами. Він складається для відображення інформації про види власного капіталу підприємства та для розкриття і аналізу причин, які спричинили його зміни (збільшення, зменшення) протягом звітного періоду.

Порядок складання звіту про власний капітал розкриваються інформація про структуру власного капіталу, залишків за кожною складовою капіталу на початок та кінець року, а також зміни у капіталі за рахунок різних факторів – коригування залишку на початок року, переоцінка активів, розподіл прибутку, внески учасників та вилучення капіталу, інші зміни в капіталі.

В Звіті про власний капітал суми, зменшуючи статті власного капіталу (значення граф), наводить в дужках, до річного звіту «Звіт про власний капітал» додають у вигляді двох таблиць – за звітний період та за попередній період. Це дозоляє аналізувати інформацію про зміни капіталу. Звіт про власний капітал складають після заповнення Балансу, Звіту про фінансової результати та рух грошових коштів.

У звіті про власний капітал відображається наступна інформацію [34]:

- величина зміни облікової політики і виправлення суттєвих помилок, відображаються як коригування початкового сальдо нерозподіленого прибутку;
- збільшення чи зменшення величини власного капіталу за рахунок переоцінки основних засобів та інших активів;
- чистий прибуток (збиток)звітного періоду; розподіл прибутку, його спрямування до статутного капіталу та резервного капіталу;
- відображення збільшення статутного капіталу та зміни неоплаченого капіталу в результаті дебіторської заборгованості учасників за внесками до статутного капіталу;
- відображення зменшення власного капіталу внаслідок виходу учасника, викупу чи анулювання викуплених акцій, зменшення номінальної вартості акцій або з інших причин;
- інші зміни в капіталі, зокрема, списання невідшкодованих збитків, зміна власного капіталу в результаті реорганізації юридичної особи.

Разом із тим, наразі немає чітких методичних рекомендацій з відображення окремих господарських операцій, що призводять до змін у складі власного капіталу. Тому часто виникають питання, пов’язані із методологією відображення в Звіті про власний капітал цілої низки господарських операцій, що зумовлюють зміни окремих складових власного капіталу.

Таким чином, облік власного капіталу підприємства є досить складним процесом, який потребує чіткого розуміння його сутності та усвідомлення необхідності надання достовірної інформації про окремі складові елементи власних коштів, які вкладені в активи підприємства.

Підприємство не може ефективно функціонувати, не маючи чітко організованої системи внутрішнього контролю, яка б забезпечувала оперативність бухгалтерського обліку, достовірність оформлення первинних документів, правдиве відображення інформації та підвищення рівня організаційно-контрольних заходів. При цьому, зважаючи на зростаючі зміни у умовах господарювання та економіці загалом виникає потребу у створенні ефективного контролю на підприємствах та удосконаленні структури та обліку капіталу, здатного забезпечити безперебійність та прибутковість діяльності.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

Власний капітал є основою для початку і продовження господарської діяльності будь-якого підприємства, він є одним із найістотніших і найважливіших показників. В умовах трансформаційних процесів в економіці Україні загострюється і потреба в удосконаленні системи бухгалтерського обліку та управління власним капіталом, адже правильна їх побудова та ефективне здійснення є основними шляхами підвищення ефективності діяльності будь-якого підприємства.

Попри те, що у ТОВ «Агрокомбінат «Врадіївський» власний капітал відіграє ключову роль у формуванні активів підприємства та підтримані операційної діяльності, аналіз облікової політики підприємства виявив її недостатню повноту, що формує можливості для удосконалення.

Оскільки перед обліковою політикою підприємства в частині обліку власного капіталу постає низка задач (збір та узагальнення інформації про наявність і рух власного капіталу; контроль за правильністю і законністю його формування; своєчасне, повне, достовірне відображення розміру і зміни складових власного капіталу; контроль за раціональним розподілом прибутку; організація аналітичного обліку власного капіталу; правильне відображення в регістрах обліку і звітності операцій з власним капіталом; надання об’єктивної інформації для прийняття управлінських рішень [35]), основним завданням облікової політики, крім іншого, є забезпечення організаційних, методичних і технічних засад обліку і аналізу власного капіталу (рис. 3.1). Тому охарактеризуємо основні шляхи удосконалення облікової політики у контексті досягнення окреслених завдань.

Організаційна складова облікової політики відповідно передбачає визначення переліку осіб, відповідальних за ведення обліку власного капіталу та

їх посадові інструкції, перелік їх сфер відповідальності, дотримання комерційної таємниці та порядку її захисту, а також організацію системи внутрішнього контролю власного капіталу та ін. Ці питання найчастіше входять до компетенції головного бухгалтера, бухгалтерської служби, бухгалтера, що здійснює облік власного капіталу та його складових, служби або комісії внутрішнього контролю, аудиторської фірми тощо.

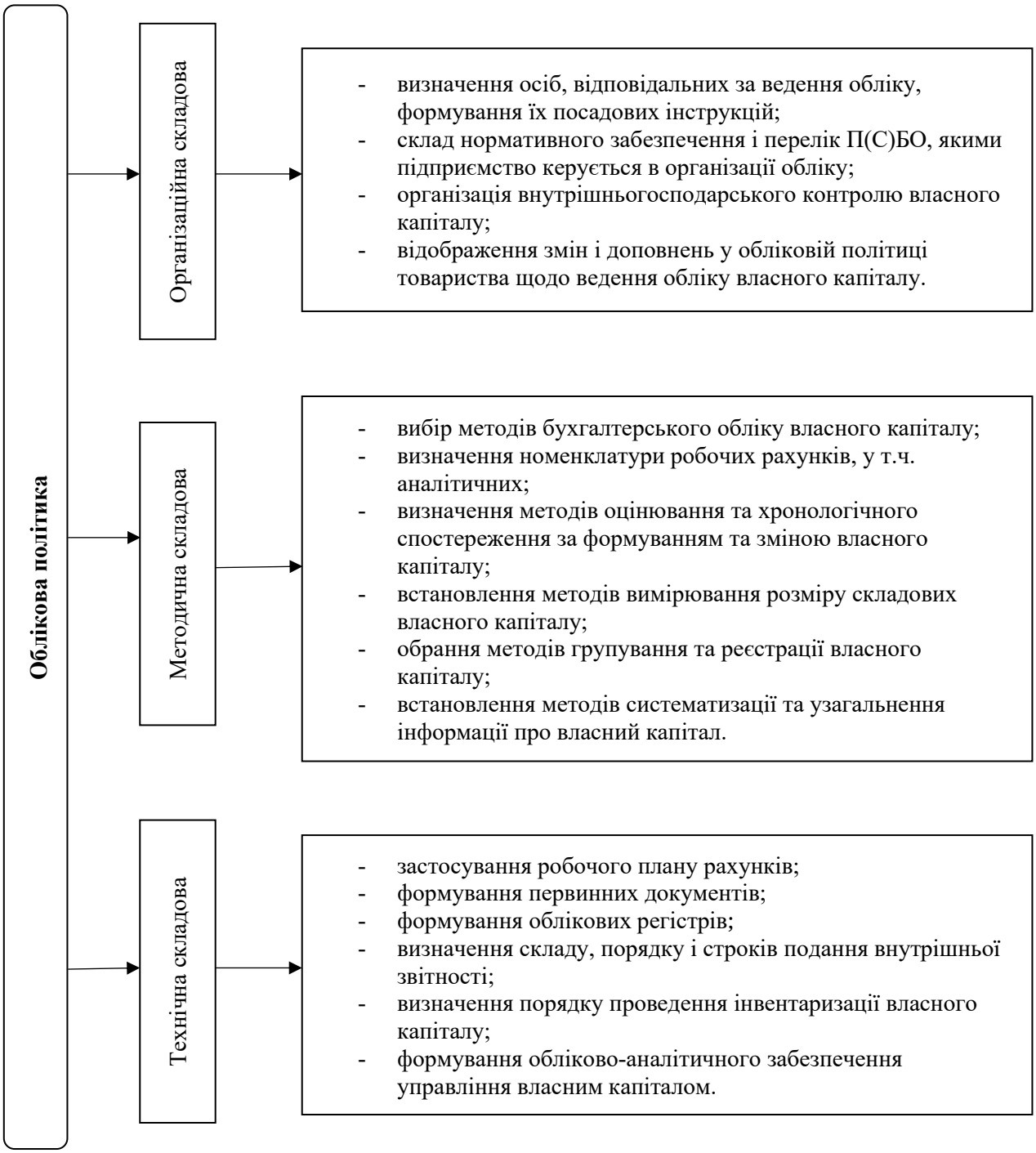

Рис. 3.1. Рекомендовані напрями удосконалення облікової політики щодо власного капіталу

Ще одним елементом організаційної складової удосконалення облікової політики є відображення змін і доповнень до неї у відповідному внутрішньому регламенті, зокрема, наказі про облікову політику. Щодо організації обліку власного капіталу в цьому наказі слід відобразити:

- склад нормативного забезпечення й перелік положень (стандартів) бухгалтерського обліку, якими підприємство керується при веденні обліку власного капіталу;
- номенклатуру робочих бухгалтерських рахунків, а також побудову аналітичних рахунків з обліку власного капіталу і забезпечення зобов'язань;
- порядок збільшення статутного капіталу;
- порядок утворення та використання резервного капіталу;
- умови і порядок дооцінки необоротних активів та формування капіталу у дооцінках;
- склад і порядок утворення й використання фондів спеціального призначення;
- встановлення порядку визначення складу учасників; порядок створення забезпечення зобов'язань, порядок використання прибутку.

Це у свою чергу формує методичні складову облікової політики підприємства щодо власного капіталу та передбачає застосування спеціальних методів бухгалтерського обліку. До таких методів А.О. Мочан [13] відносить: систематичне та хронологічне спостереження за формуванням та змінами власного капіталу; вартісне вимірювання розміру складових власного капіталу; групування, реєстрація та систематизація власного капіталу; систематизація та узагальнення інформації про власний капітал. Характеристика вказаних вище методів бухгалтерського обліку власного капіталу викладена у таблиці 3.1.

Крім організаційної та методичної складової облікової політики щодо власного капіталу, важливим також є технічний аспект, який має передбачати

наступні складові:

1) робочий план рахунків, в тому числі з аналітичним розрізом складових власного капіталу, які обліковуються на підприємстві;

Таблиця 3.1

Роль елементів методів обліку власного капіталу на етапі первинного, поточного та узагальнюючого обліку

Елементи обліку		Значення методів обліку
Систематичне та хронологічне спостереження за формуванням та змінами власного капіталу	Документування	Забезпечення суцільного і безперервного спостереження за складовими власного капіталу.
	Інвентаризація	Перевірка наявності власного капіталу.
Вартісне вимірювання розміру складових власного капіталу	Оцінка	Визначення загального розміру наявних активів, що належать підприємству.
Групування, реєстрація власного капіталу	Рахунки	Узагальнення інформації про формування, зміни та використання власного капіталу підприємства.
	Подвійний запис	Відображання подвійний характер бухгалтерського обліку, пов’язаний з формуванням, змінами та використанням власного капіталу, він зумовлений необхідністю взаємопов’язаного відображення економічних явищ на рахунках бухгалтерського обліку.
Систематизація та узагальнення інформації про власний капітал	Баланс	Узагальнення та групування господарських записів про власний капітал підприємства на певну звітну дату.
	Звітність	Характеризується не тільки формування, але й зміни та використання власного капіталу в аналітичних розрізах, що забезпечує отримання інформації для потреб управління, аналізу і контролю господарської діяльності підприємства.

Джерело: адаптовано за [13, с. 1147].

2) форми первинних документів з обліку капіталу, графіки та схеми документообороту;

3) облікові регістри, технологію обробки облікової інформації;

4) склад, порядок і строки подання внутрішньої звітності;

5) порядок проведення інвентаризації власного капіталу тощо.

При цьому важливого значення набуває формування якісного обліково-аналітичного забезпечення (табл. 3.2) на етапі первинного, поточного та узагальнюючого обліку.

Таблиця 3.2

Процес формування обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом підприємства

Крок	Завдання	Мета
I	Збір і систематизація інформації про обсяги діяльності, про формування та рух капіталу підприємства та ін.	Збір інформації про всі операції підприємства, що дозволяє отримати відомості про рух капіталу підприємства.
II	Складання звітності про власний капітал	Дозволяє всім користувачам (внутрішнім і зовнішнім), отримувати інформацію для оцінки платоспроможності підприємства, його фінансової незалежності, оцінки впливу фінансових і інвестиційних угод на фінансовий стан підприємства тощо.
III	Аналіз інформації про рух капіталу підприємства	Допомагає інтерпретувати інформацію для прийняття конкретного управлінського рішення.
IV	Обґрунтування і оцінка фінансової політики, ефективності використання капіталу, прогнозування діяльності підприємства, тощо	Розробки тактичних та стратегічних управлінських рішень щодо використання власного капіталу.

Первинний облік власного капіталу фіксує моменти процесу вкладання (внески, набуття права тощо) та покриття збитків тощо. Організація первинного обліку насамперед передбачає вивчення складу облікових номенклатур. Для обліку змін у власному капіталі, пов’язаних з рухом основних засобів, матеріалів,

грошових коштів, використовують первинні документи, затверджені для відповідного виду активів.

Первинні документи та облікові реєстри повинні відповідати нормам Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку [36]. Первинні документи складаються на бланках типових форм, затверджених Міністерством статистики України, а також на бланках спеціалізованих форм, затверджених міністерствами та відомствами України, або самостійно розроблених форм, які мають реквізити спеціалізованих чи типових форм.

Не менш важливо при складанні первинних документів стежити за їх правильним оформленням – наявністю всіх реквізитів, таких як назва підприємства, установи, від імені яких складений документ, назва документа (форми), код форми, дата й місце складання, зміст господарської операції та її вимірники (в натуральному та вартісному виразах), посади, прізвища та підписи осіб, відповідальних за дозвіл та здійснення господарської операції, а також складання первинного документа [36], адже від цього залежить їхня юридична сила та доказовість.

Загалом підприємство у ході первинного обліку операцій з власним капіталом застосовуються такті типові документи, як: акт приймання-передачі основних засобів, накладна, акт про приймання матеріалів, прибутковий касовий ордер, виписка банку, довідка бухгалтерії. Первинними документами обліку операцій, які приводять до змін лише у складі власного капіталу та за розрахунками з учасниками, є накази, розпорядження, рішення збрів учасників підприємства, засновницький опис майна та довідка бухгалтерії.

Носії номенклатури первинного обліку визначається централізовано і вказуються в альбомах первинних документів. Якщо немає такого носія, його розробляють самостійно та затверджують в установленому законодавством порядку [11, с. 373].

Проте, щоб посилити контроль використання власного капіталу пропонуємо у довільній формі сформувати реєстр заборгованості по виплатах дивідендів. Це дозволить удосконалити первинний обліку руху капіталу

підприємства, а також розподілу вартості дивідендів між учасниками запровадити на підприємстві, адже можна буде детально оцінити частку кожного з учасників, суму зареєстрованого капіталу, вартість дивідендів, необхідних до сплати, а також можливу суму заборгованості перед учасниками. Причому ключовою перевагою запропонованого реєстру буде можливість одночасного відображення усіх операцій із власним капіталом підприємства.

Щодо поточного обліку, то він включає обробку, реєстрацію та запис даних первинного обліку в облікові реєстри, групування та перегрупування їх з метою одержання потрібної результатної інформації [39].

Організація поточного обліку також починається з вивчення складу облікових номенклатур, які слід відобразити, проте вже в системі облікових реєстрів та різних розрахункових форм, на основі чого ведеться аналітичний та синтетичний облік [40]. Основними носіями поточного обліку власного капіталу є реєстри аналітичного обліку за об’єктами та синтетичного обліку за рахунками, субрахунками та ознаками [11, с. 373].

Організація узагальнюючого обліку починається з виявлення складу облікових номенклатур, які мають бути відображені у відповідних підсумкових носіях облікової інформації та формуються відповідно до узагальнених даних балансу звітного періоду, показників внутрішньогосподарської, фінансової, статистичної та податкової звітності. Тому успішність узагальнюючого обліку залежить від якості організації первинного та поточного обліку підприємства [11, с. 374].

З метою удосконалення узагальнюючого обліку власного капіталу пропонуємо запровадити: 1) Звіт про рух додаткового капіталу, який відображає рух складових власного капіталу за додатковими сегментами, що не відображаються у формі 4 «Звіт про власний капітал»; 2) Звіт по цільових фондах підприємства, що відображає результати обліку використання цільових фондів у складі додаткового капіталу за напрями відповідно Статуту товариства та Наказу про облікову політику.

Крім того, у ТОВ «Агрокомбінат «Врадіївський» важливо забезпечити проведення внутрішньогосподарського контролю власного капіталу. Для цього рекомендуємо запровадити систему, який б охоплював три складові: попередній, поточній та наступний.

Як зазначають науковці [41, 42, с. 171, 43, с. 674], попередній контроль капіталу спрямований на: перевірку законності (перевірка відповідності операції чинному законодавству, національним чи міжнародним стандартам бухгалтерського обліку, внутрішнім установчим документам, які регулюють рух капіталу підприємства тощо) і доцільності фінансово-господарських операцій щодо формування й розміщення капіталу; оцінку ймовірного впливу здійснення операції на зміну показників фінансового стану і на основі цього підтвердити або спростувати доцільність здійснення даної операції.

Зважаючи на структуру власного капіталу у ТОВ «АК «Врадіївський», контроль має стосуватися процесу формування капіталу в дооцінках та нерозподіленого прибутку (непокритого збитку).

Щодо капіталу в дооцінках, то попередній контроль спрямований на те, щоб обґрунтувати проведення переоцінки необоротних активів. Він передбачає перевірку: визначення емісійного доходу, фактичного внеску засновників у інший вкладений капітал, накопичених курсових різниць, операцій з безкоштовно отриманими необоротними активами та іншим видом додаткового капіталу.

Контролюючи достовірність відображення операцій на рахунку 41 «Капітал у дооцінках» слід брати до уваги, яка ця за порядком переоцінка необоротних активів (перша чи наступна). При цьому треба перевірити доцільність проведення такої переоцінки, тобто чи залишкова вартість об’єкта істотно відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу, а для нематеріальних активів – чи існує для них активний ринок [42, с. 172]. Зрештою рівень доцільності здійснення переоцінки має бути зазначений у наказі про облікову політику.

Щодо нерозподіленого прибутку (непокритого збитку), він є наслідком фінансово-господарської діяльності підприємства, тому не підлягає попередньому контролю. За нагальної потреби можна здійснити оперативну перевірку правильності розрахунків щодо визначення фінансових результатів та бухгалтерських записів, які визначають зміну величини власного капіталу підприємства внаслідок утворення нерозподіленого прибутку або непокритого збитку.

Наступним є поточний контроль власного капіталу. Його метою є оцінювання дотримання регламенту здійснення фінансово-господарської операції щодо формування і розміщення капіталу, правильності її документального оформлення, виявлення та оцінка відхилень отриманих показників від нормативних значень, забезпечення моніторингу фінансових показників, що характеризують рух капіталу [43, с. 674].

Зважаючи на те, що підприємство застосовує у роботі комп'ютерні програми, поточний контроль власного капіталу має здійснюватися в автоматичному режимі. При цьому важливим елементом контролю на момент здійснення операцій, пов'язаних з формуванням і рухом капіталу, є контроль правильності заповнення реквізитів первинних документів та контроль правильності бухгалтерських записів щодо відображення кожної операції в аналітичному та синтетичному обліку.

Завдання щодо цього контролю можуть входити до функціональних обов'язків бухгалтера з обліку власного капіталу або розрахунково-кредитних операцій.

Наступний контроль власного капіталу зрештою спрямований на виявлення порушення у веденні обліку власного капіталу завдяки формальній, арифметичній, взаємній та нормативно-правовій перевірці.

Завершальним етапом контролю власного капіталу є документальне оформлення його результатів. Варто вести робочі та офіційні документи. Робочими документами є допоміжні неофіційні документи, що складають в ході

контролю (таблиці, записи тощо), а офіційними – обов'язкові для складання документи (акти, звіти, висновки та ін.).

Таким чином, запропоновані у роботі рекомендації допоможуть вести повний, чіткий та достовірний облік власного капіталу, а також у оперативному режимі здійснювати аналіз його формування та використання.

ВИСНОВКИ

Огляд наукових праць, присвячених теоретичним питанням обліку власного капіталу засвідчив неоднозначність та багатоаспектність поняття «власний капітал», що зумовлено його різноманітним змістовним наповненням та функціями.

Узагальнюючи наведені підходи до розуміння сутності власного капіталу, дозволили виділити три основних його напрями: 1) фінансовий аспект (власний капітал як частина фінансових ресурсів, гроші); 2) натуральний аспект (запас благ, матеріальних цінностей); 3) юридичний (основа відносин власності). При цьому, з'ясувалося, що необхідним є ведення правильного та достовірного обліку та аналізу власного капіталу кожним суб'єктом господарювання.

Аналіз фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства – ТОВ «Агрокомбінат «Врадіївський» дозволив визначити особливості виробничої діяльності, кадровий потенціал та основні фінансово-економічні показники за 2018-2022 роки. Так, у звітному періоді підприємство збільшило обсяги виробництва, відповідно до цього дохід від виробничої діяльності майже дорівнював рівню 2018 року, що забезпечило стабільність діяльності та позитивний чистий фінансовий результат у 2022 року, який проти базового року зріс у 21 раз.

Загалом стабільність діяльності підприємства спостерігається й у структурі статей балансу, які не значно змінилися за останній рік. У звітному році найбільшу частку у структурі активів балансу займали необоротні активи (78,9%), зокрема основні засоби (78,5%), тоді як оборотні активи склали 21,1%,

левову частку з яких займала дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги (18,7%). При цьому, відсоток запасів склав лише 1,7%, а грошей та їх еквівалентів – 0,2%. Основну частку в пасиві балансу займає власний капітал 86,5%, тоді як довгострокові зобов'язання і забезпечення – 11%, поточні зобов'язання – 2,5%, що свідчить про те, що понад 4/5 забезпечення діяльності підприємства фінансується за рахунок власних грошових ресурсів.

Власний капітал підприємства представлений капіталом у дооцінках і нерозподіленим прибутком, які за звітний період демонструють відносно позитивну динаміку. Сума нерозподіленого прибутку за 2018-2022 роки зросла на 86,8%, а сума капіталу у дооцінках коливалася у межах 73650–80471 тис. грн. та у 2022 році проти 2018 року зменшилася на 4,6%.

Більше того, аналіз показників фінансової стійкості підтвердив, що в вона має задовільний стан: усі показники відповідають нормативним значення або наближені до них та мають позитивну тенденцію зміни (Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами – 0,88, маневреність робочого капіталу – 0,09, коефіцієнт автономії – 0,87, коефіцієнт фінансової стійкості – 0,98). З іншого боку, аналіз показників рентабельності підприємства свідчить про незначне покращення рентабельності діяльності підприємства та окремих її складових. Найбільшої позитивної зміни при цьому зазнали періоди окупності капіталу та період окупності власного капіталу.

Облікова політика підприємства щодо власного капіталу передбачає наявність: статутного капіталу – формується шляхом внесків учасників компанії; капіталу у дооцінках – формується за рахунок дооцінок за вирахуванням відстроченого податку; нерозподіленого прибутку – прибуток, отриманий з початку ведення комерційної діяльності за вирахуванням збитків.

Об'єктами організації обліку власного капіталу у підприємстві є такі складові облікового процесу: облік зареєстрованого капіталу; облік формування і використання фондів і резервів підприємства; визначення й облік фінансових результатів. Для обліку капіталу підприємство організувало синтетичний та аналітичний облік та використовує рахунки класу 4 Плану рахунків

бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань, госпоперацій підприємств і організацій. Інформація про складові власного капіталу розкривається у фінансової звітності, яку підприємство складає та оприлюднює у передбаченому порядку, зокрема відповідно до чинних норм.

З метою удосконалення облікової політики підприємства щодо власного капіталу насамперед передбачає забезпечення організаційних, методичних і технічних засад обліку і аналізу власного капіталу. Відповідно, запропоновано заходи з удосконалення цих складових: зміни в процедурі організації облікового процесу; вибір методів обліку власного капіталу; формування обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом підприємства та ін.; доповнення внутрішньої звітності щодо формування та зміни власного капіталу. Передбачається, що надані у кваліфікаційній роботі рекомендації допоможуть вести повний, чіткий та достовірний облік власного капіталу, а також у оперативному режимі здійснювати аналіз його формування та використання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Голдан Л.А., Волкова Н.А. Аналітичні підходи до управління власним капіталом на підприємстві. *Приазовський економічний вісник*. Випуск 2(02). 2017. С.146–150.

2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник; за ред. Ф.Ф. Бутинця; 8-ме вид., доп. і перероб. Житомир: Рута, 2009. 912 с.

3. Вівчар О.Й. Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2017. Вип. 19 (5). С. 146–150.

4. Гудзенко Н.М., Горобець Т.П. Звіт про власний капітал: порядок складання та шляхи удосконалення. URL: http://www.rusnauka.com/8_NND_2010/Economics/60336.doc.htm (дата звернення: 21.08.2023 р.).

5. Іщенко Я.П., Галайда Л.В. Теоретичні основи формування власного капіталу підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету: Економічні науки*. Випуск 15. Частина 1. Херсон, 2015. С.146-149.

6. Камінська Т.Г. Капітал як об’єкт вартісного виміру в сучасному обліку. *Облік і фінанси АПК*. 2010. №3. С.33-40.

7. Фабіянська В.Ю., Петровська О.П. Основні підходи до проведення аудиту власного капіталу підприємства. *Проблеми економічного, облікового, контрольного і аналітичного забезпечення управління підприємством* : матеріали І Всеукр. наук.-практ. конф. молод. науковців, 14-15 квітня 2016 року. Вінниця, ВНАУ, 2016. С. 147-151.

8. Пилипенко О.І. Облік та аналіз власного капіталу: теорія і практика: автореф. дис. На здобуття наук. ступеня канд. екон. наук 08.06.04 Бухгалтерський облік, аналіз та аудит О.І. Пилипенко. Київ, 2005. 20 с.

9. Хмелевська А.В., Незборецька Г.М. Власний капітал за атрибутами об'єкту бухгалтерського обліку. *Сталий розвиток економіки*. 2011. № 4. С. 192–194.

10. Любар О.О., Болехівська В.В., Сімаков О.О. Власний капітал та його вплив на розвиток вітчизняної науки. *Економіка і суспільство*. 2019. Випуск №20. С. 693–700.

11. Мелень О.В., Майструк О.Д. Особливості організації обліку власного капіталу підприємств. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2018. Випуск 18. С. 371–375.

12. Надбережна Т.А. Вплив структуризації власного капіталу на організацію бухгалтерського обліку. *Економічні науки*. 2010. № 15 (1). URL: http://www.nbuv.gov.ua/ujrn/soc_gum/Evu/2010_15_1/Nadber.pdf (дата звернення: 21.08.2023 р.).

13. Сук Л.К., Сук П.Л. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Знання, 2012. 647 с.

14. Мочан А.О., Бандура З.Л. Власний капітал як об'єкт обліку та аналізу. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Випуск 8. С. 1144–1148.

15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 7 лютого 2013 р. № 73 URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13 (дата звернення: 21.08.2023 р.).

16. Фальченко О.О. Облік власного капіталу за національними та міжнародними стандартами. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. Випуск 12. 2017. С. 196–200.

17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс»: Наказ Міністерства фінансів України 31.03.99 N87. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0396-99#Text (дата звернення: 27.08.2023 р.).

18. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку «Подання фінансової звітності». Міністерство фінансів України. URL: http://msfz.minєn.gov.ua (дата звернення: 30.08.2023 р.).

19. Бланк І.А. Управління капіталом: навч. курс / І.А. Бланк. Київ : Ника-Центр, 2004. 576 с.

20. Коваль Л.В., Болехівська В.В. Бухгалтерський облік власного капіталу в управлінні підприємством. *Агросвіт*. 2019. № 9. С. 53–58.

21. Каверзін О.О. Функції власного капіталу в умовах ринкової економіки. *Вісник КПІ*. 2012. № 5. С. 138–139. URL: http://vestnik.kpi.kharkov.ua/files/microcad/2011/s16/функції%20%20власного%20капіталу%20в%20умовах%20ринкової%20економіки.pdf (дата звернення: 29.08.2023 р.).

22. Кубік В. Д., Хотенчук Я. А. Проблеми обліку власного капіталу в Україні. URL: http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3618/1/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B8%20%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%83%20%D0%B2%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BA%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%83%20%D0%B2%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96.pdf (дата звернення: 30.08.2023 р.).

23. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 року № 96–XIV (зі змінами і доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text (дата звернення: 30.08.2023).

24. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 року № 96–XIV (зі змінами і доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text (дата звернення: 30.08.2023).

25. ТОВ «АГРОКОМБІНАТ «ВРАДІЇВСЬКИЙ»: Звіт про управління за 2019 рік.

26. ТОВ «АГРОКОМБІНАТ «ВРАДІЇВСЬКИЙ»: Звіт про управління за 2020 рік.

27. Баланс (Звіт про фінансовий стан) ТОВ «АК «Врадіївський» на 31 грудня 2022 р. (у тисячах гривень).

28. Кобилецький В.Р. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами (Забезпечення оборотних активів власними коштами). *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/301-koefitsient-zabezpechenosti-vlasnimi-oborotnimi-zasobami-zabezpechennya-oborotnikh-aktiviv-vlasnimi-koshtami (дата перегляду: 06.09.2023 р.).

29. Кобилецький В.Р. Коефіцієнт маневреності власного капіталу. *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/282-manevrenist-vlasnogo-kapitalu (дата перегляду: 06.09.2023 р.).

30. Кобилецький В.Р. Коефіцієнт фінансової стабільності (Коефіцієнт фінансування). *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/348-pokaznik-finansovoji-stabilnosti-koefitsient-finansuvannya (дата перегляду: 06.09.2023 р.).

31. Боднарчук А.В. Удосконалення комплексного економічного аналізу власного капіталу. *Бізнес-інформ*. 2013. № 3. URL: http://www.businessinform.net/pdf/ 2013/3_0/282_ 285.pdf.

32. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України 30.11.1999 № 291. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text (дата звернення: 10.09.2023 р.).

33. Столяр Л. Г., Андрухів М. П. Особливості обліку власного капіталу товариств (повні, командитні). *Молодий вчений*. 2017. 5. С. 738-742.

34. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: https://zakon.rada.gov.na/go/z0336-13 (дата звернення: 18.09.2023 р.)

35. Варічева Р.В., Боримська К.П. Облікова політика як інструмент

організації бухгалтерського обліку власного капіталу акціонерних товариств. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2011. Вип. 3 (43). С.37–49.

36. Гнатишин Л.Б., Прокопишин О.С. Організація обліку: навч. посібник. Львів: Магнолія. 2006, 2014. 432 с. URL: http://pidruchniki.com/1953061364600/buhgalterskiy_oblik_ta_audit (дата звернення: 19.09.2023 р.)

37. Олійник І.В Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства. *Вісник податкової служби України*. 2013. № 65. URL: http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/studconf/387.pdf.

38. Безкоровайна Л.В. Особливості обліку власного капіталу на підприємствах. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Випуск 4. С. 950–954.

39. Музиченко Т.О. Організація облікового процесу складових власного капіталу. *Ефективна економіка*. 2015. № 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4158 (дата звернення: 05.11.2023 р.).

40. Оспіщева В.І. Фінанси: курс для фінансистів: навчальний посібник. Київ, 2008. 567 с. URL: http://pidruchniki.com/12590605/finansi/osnovi_organizatsiyi_finansiv_pidpriyemstv (дата звернення: 05.11.2023 р.).

41. Камінська Т.Г. Внутрішній контроль кругообороту капіталу підприємства в умовах інтеграційних процесів. *Бізнес інформ*. 2014. № 2. С. 271–276.

42. Воськало В.І. Контроль операцій із складовими власного капіталу. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.13. С. 169–177.

43. Мельник Т. Г., Димніч В.В. Організація бухгалтерського обліку та контролю власного капіталу. *Молодий вчений*. 2018. № 3(2). С. 670–675.